

Nagy Zita

„Három buszmegállónyi boldogság”¹ Egerben

*Kégl Ildikó legújabb kötetének egri bemutatója*²

Közismert, hogy a novella rövid, de annál inkább – vagy éppen ezért – bonyolult, nem könnyű műfaj. Mégis, a fiatal író, Kégl Ildikó művészetében szinte játszi könnyedséggel siklik túl tereken és időkön, tágul végtelenné; tehetséggel önmagába ömlesztve mind a megfogható emberi és mind a nehezen nyakon csíphető, rejtett lelki valóinkat. „Írni úgy kell, hogy a szavaknak minél szűkösebb, a gondolatoknak *annál tágasabb helye legyen*” – így vélekedett az orosz dráma- és novellairódalom nagymestere, Csehov, és ezek a tehetséggel kezelt művészi többletértékű távlatok, valamint a pszichológiai térnumokra is szakszerű, ugyanakkor szépirodalmi szintű kitekintések adják a Kégl-novellák egyedi, figyelemre méltó világát, amelyben otthonra talál a lélek.

Az író 2018-ban napvilágot látott első szépirodalmi remekét, a prousti értelemben vett létélményt előhívó illatérzékelést is idéző, *Életszag*³ című novellagyűjteményét, üde gyorsasággal követte a *Három buszmegállónyi boldogság* című 2019-es kötete. Utóbbi nemcsak az *Életszag* érdemes párja, de ugyanúgy a magyar irodalomban a Kosztolányi Dezső és a Csáth Géza-féle lélektani novellahagyomány hihetetlenül erős, a jelenkori valóság misztériumaiból, a létezés lelki mélységeiből táplálkozó folytatása, a kortárs hazai irodalmi paletta hiánypótló darabjai. A jelenlegi kötet tizenhárom novellát számlál (az elődje tizenhatot), amelyek mind a budapesti *Püski Kiadó* gondozásában kaptak könyvalakot, és amelyet az előszóban *Ködöböcz Gábor*, jogosan, a „világról karakteres vízióval szolgáló”⁴ kötetként emleget.

Szerzőjének publicisztikai vénája előnyként szolgál a kiváló történetvezetéshez, rendkívül széles ismeret- és élményanyagát szépirói igényességgel, pszichológiai érdeklődéskörét pedig szakértelemmel, de olvasmányos formában tárja elénk. Kégl Ildikó jól, mi több páratlan hitelességgel ír az emberi pszichéről, egész egyszerűen azért, mert jól olvassa azt; éles megfigyelőként, analitikus, leíró, a világot mikroszkópon át látni képes alkotóként. Novellái bár fikciók, de ugyanakkor valós mesékbe öltött esettanulmányok, művészien elregélt kórtörté-

¹ Kégl Ildikó *Három buszmegállónyi boldogság* című kötete, Püski Kiadó, Budapest, 2019

² Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár, Eger, 2020. 01. 23.

³ Kégl Ildikó: *Életszag*, Püski Kiadó, Budapest, 2018.

⁴ Ködöböcz Gábor: Kitalálni a szintiszta valóságot (Kégl Ildikó legújabb kötetéről). In: Kégl Ildikó: *Három buszmegállónyi boldogság*

netek is. Főhősei egyéni alakokon túl pszichológiai jellemzők megtestesítő is, de direktségtől mentesen és az irodalomba ágyazott szerethető bájjal tűnnek fel, és becsületesen olvasva őket, egyikükben-másikukban akár önmagunkat vagy ismerőseinket felfedezve. A könnyebb azonosulás, belehelyezkedés elősegítése, a már Kégl Ildikótól korábban megszokott írói bravúr, miszerint alakjait a személynevek helyett (vagy mellett), sokszor inkább „férfi”, valamint „nő” meghatározással illet, továbbá bizonyos általános adatok nyújtotta kiindulópontokkal szemléltet, úgy akár a lábméret említése („*csak rohant, rohant 35-ös lábain*”⁵). Ugyanígy visszatérő elem az életévek meghatározása („*A teste hamvas 35 évesen is, mint egy gyermeknek, csak a lelke volt iszonyúan ráncos*”⁶), akár a testsúly általi meghatározás („*Úgy nézett rá, mint aki látja ugyan ezt az 56 kilogrammmnyi bájt az ölében...*”⁷). A néhol akkurátusan megjelölt időpontok („*7 óra 47 percet mutatott az óra, amikor a férfi felszállt a Thökölyn a 7-es buszra*”⁸) vagy a hétköznapiakból kölcsönzött, általános, de az életet mégiscsak igen meghatározó sziluettek, mint például ételek-italok konkrétan megnevezett szerepeltetése („*kezében egy üveg cabernet sauvignonnal...*”⁹, „*igazán mennyei volt a harcsapaprikás*”¹⁰), illetve pontos helyszíni koordinációk mind a novellák fiktív világát nesztelen átáramló valós dimenziók. Utóbbi nagyrészt budapesti színterekre helyezve („*Hét betűtől is képes megszépülni a Régiposta utca 48. szám alatt az a hatodik emeleti szoba-konyha lakás*”¹¹), de egy „*kis tolnai falu*”¹² is említést kap a *Szöttépet május* novellában.

A való élet diagramját idéző, a novellákon átvonuló állandó kettősség lüktet, veszteségek és nyereségek, csüggedések és bizakodások, mélységek és magasságok, lemondások és felülemelkedések, de az apró remény, a fájdalomban, a hiányban is valami nemes szépség permanens érzületével. A fő centrumszervező erő, a nő-férfi kapcsolatok bemutatása, gyakran mindkét aspektusból megközelítve azt (pl. *Lány a hatodikról*¹³ című novellában), mégis a magány, az az uralkodó impresszió, amely meghatározza a novellák alapakkordját, mind az egyéni, mind a társas értelemben véve. A mindennapi létélményből merített egyedi, ugyanakkor akárki és mindenki típusú sorsok közt, felleljük többek közt például egy idős férfi három évtized óta tartó gyászát fiatalkori szerelméről való lemondása

⁵ *Szöttépet május* című novella (116. o.)

⁶ *Szerelem apró folttal a közepén* című novella (21. o.)

⁷ *Kerti pad melankóliafátyolban* című novella (11. o.)

⁸ *Három buszmegállónyi boldogság* című novella (56. o.)

⁹ *Három buszmegállónyi boldogság* című novella (65. o.)

¹⁰ *Szerelem apró folttal a közepén* című novella (16. o.)

¹¹ *Lány a hatodikról* című novella (69. o.)

¹² 114–130. o.

¹³ 69–80. o.

végett (*Kerti pad melankóliafátyolban*)¹⁴, egy házaspár kudarcra ítélt párterápiáját (*Vihar szaggatta lelkek*)¹⁵, egy beteg férjét (és gyermekeit) sokévi gondoskodás után elhagyó feleséget (*Széttépet május*)¹⁶, a szülés utáni depresszió szakszerű bemutatását (*Asszony a koporsóban*)¹⁷, és megannyi hasonló hétköznapi végzet, a művészet végtelenjére bízva.

A már címében is alliteráló dallamú kötet prózai nyelvezetébe remek készséggel kezelt lírai lágyság működik közre, megszemélyesítésekkel, hasonlatokkal, metaforákkal, erőteljes vizualitással tereli a mondanivalót nemcsak értelmünk, annál inkább intuitív érzékeléseink felé, a logikán túli valódibb minőségbe.

„Én nem hős akarok lenni, csak boldog!”¹⁸ – fakad ki az *Elvarratlan szálak* című novella főhőse. „Csak boldog” – így kívánva kristálytisza leplezetlenséggel, ahogy óhajtották már (és fogják még) megannyiképp; örök gyötrelmes gyönyörként „úgy kell a boldogság,/mint egy falat kenyér”¹⁹ József Attila-i misztikummal, vagy sumházva humorba burkolt faktumként, miszerint „boldognak lenni nehezebb, mint tornádóban dohányozni...”²⁰ A boldogságról (vagy épp, vice versa, annak hiányáról) számos képlet, elmélet, sőt útmutató született, épültek rá – egyéni és közösségi szinten – hitek és hatalmak; üdvözültek vagy buktak el miatta. Megszerezni nehéz, elveszteni egy pillanat, észrevenni kegyelem; és járjon belőle három buszmegállónyi, három percnyi vagy három évtizednyi, létünk lüktetője, ahogy a kötet novelláinak pszichológiai, lelki szféráinak is fő szervezője.

„Az ember végtére is a vágyait szereti, nem azt, amire vágyik”²¹ – írja röviden Salvador Dalí és a címadó történet (*Három buszmegállónyi boldogság*) kapcsán megértve ezt a mély és kibékíthetetlen, boldogság-boldogtalanság, valóság-képzület dualitásán alapuló humán psziché komplikáltságát is.

A novellaillusztrációkat Kóra Judit képzőművész zseniális grafikái biztosítják, finom, légies, mégis határozott karakterrel, szinte egyetlen vonalból felépülő fekete-fehér, helyenként vörös kompozíciói teljes összhangban a szövegvilág tárgyköreivel, kiváltképp azok hangulatával, hangnemével szoros rokonságban.

Minden egyes novella rendkívül komplex, egyszerre zárt és határtalan nyitott egész, mind gondolatában, mind kifejezésmódjában sokrétű. Néhol a karakán, örkényi típusú tanulságtétellel zárva, de feloldva azt egy nemesebb, melankoli-

¹⁴ 9–15. o.

¹⁵ 103–110. o.

¹⁶ 114–130. o.

¹⁷ 34–56. o.

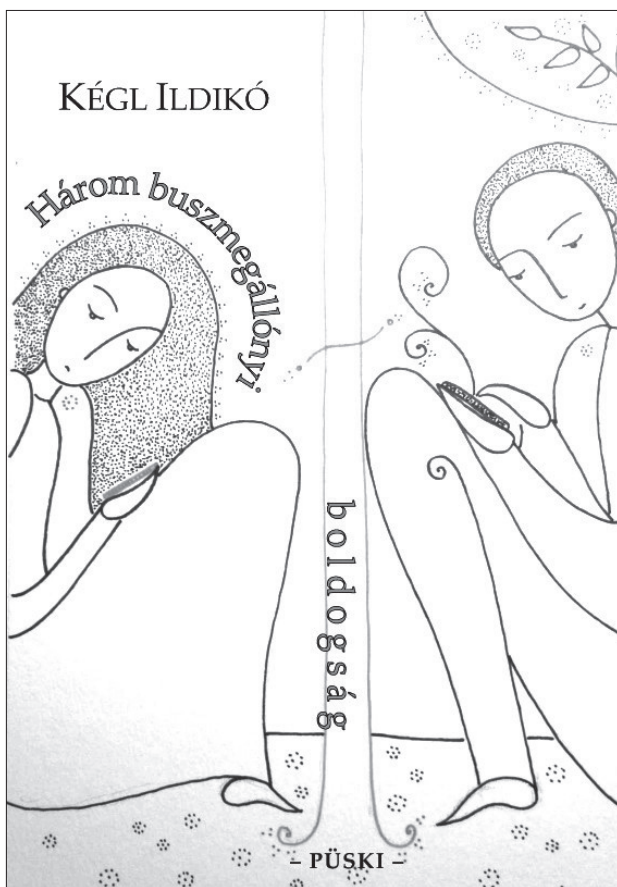
¹⁸ 89. o.

¹⁹ József Attila: *Amit szívedbe rejtész (Freud nyolcvanadik születésnapjára)*

²⁰ Bödőcs Tibor: *Meg se kínáltak*, Helikon Kiadó, Budapest, 2019.

²¹ Salvador Dalí: *Elrejtett arcok portréja*

kus szép rezignáltságban, helyenként lényegre törő filozofikus kitörésekkel, a paradoxonokban meglelt igazsággal, az élethez nélkülözhetetlen keserédes humorral is gazdagítva. Pszichológiai hátterén számos irányzat vonul végig, talán a legjelentősebb a nemzetközileg is ismert *Yalom*²² doktor szépirodalmi munkásságához hasonló, a *Viktor E. Frankl*²³ bécsi pszichiáter által képviselt egzisztenciaanalízis és logoterápiás áramlat. „A személyiség egy össze nem rakható, egész” – állította a fentebb említett Frankl a *Tíz tézis az emberről* című munkájában és a *Kégl*-novellák hú tükrei ennek a darabjaiban is teljes, teljességben is darabos emberi lelkeknek.

²² Irvin D. Yalom (1931) orosz származású, amerikai gyakorló pszichiáter és szépirodalmi, de pszichológiailag hiteles művek szerzője

²³ Viktor E. Frankl (1905–1997) osztrák neurológus és pszichiáter